

بررسی عناصر فضایی مناطق شهری به منظور مدیریت بهینه اوقات فراغت و گردشگری شهری

راحله تهمک^{۱*}، رضا مومنی^۲

۱- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی توریسم و کارمند شهرداری
گرمسار (r_tohmak@yahoo.com)

۲- کارشناس ارشد مدیریت شهری و مدیر کل برنامه ریزی و بودجه شرکت مادر
تخصصی شهرهای جدید وزارت راه و شهر سازی
(r_momeni2013@yahoo.com)

چکیده :

همزمان با افزایش جمعیت، رشد شهرنشینی و نیاز به توسعه شهری، پیش بینی فضاهای شهری در راستای بالا بردن کمی و کیفی اوقات فراغت، به عنوان یکی از اولویت های مدیریت بهینه شهری محسوب می گردد. تا قبل از صنعتی شدن شهرها، موضوع گذران فراغت بر بنیادهای دیگری استوار بود و در آن دوران به دلیل کوچک بودن ابعاد شهرها، نزدیکی و پیوستگی شهر و روستا، همبستگی زیاد میان کار و فراغت، نوعی تعادل طبیعی و خود به خودی میان انسان با محیط زندگی برقرار و نیازهای مختلف روانی، ذوقی، اجتماعی و فرهنگی شهرنشینان کمابیش برآورده می شد. در شهرهای سنتی، ساختار کالبدی، فضایی و سازمان عملکردی شهر به نحوی بود که امکان کافی برای دسترسی به طبیعت، گردش و تفریح و فعالیت جمعی را در فضاهای باز فراهم می آورد و در واقع میان فضای سکونت، کار و فراغت نوعی یکپارچگی وجود داشت و از این نظر برنامه ریزی و مدیریت برای گذراندن اوقات فراغت و تامین نیازهای فراغتی امری ضروری به نظر نمی رسید. اما در شهرهای معاصر به دلیل رشد سریع ابعاد کالبدی، جدایی از طبیعت، افزایش فاصله محل سکونت و کار، جدایی کار از فراغت، افزایش آلودگی و ناامنی، کاهش هویت فضایی و همبستگی اجتماعی، سلطه حرکت سواره و مانند اینها، تامین نیازهای فراغتی بسیار دشوار و به همین دلیل پرداختن به موضوع اوقات فراغت به یک ضرورت در برنامه ریزی و مدیریت شهری تبدیل شده است. با توجه به مطالب مطروحه می توان هدف این پژوهش را مدیریت بهینه اوقات فراغت در فضاهای شهری در راستای بالا بردن کیفیت زندگی شهری عنوان کرد. در این مقاله از روش توصیفی-تحلیلی برای نیل به هدف ذکر شده بهره گیری شده است. و نتیجه آن نقد و بررسی چالشها و در پی آن ارائه راهکارهای کاربردی در راستای مدیریت بهینه شهری و تامین کیفیت اوقات فراغت و عناصر وابسته خواهد بود.

کلمات کلیدی: شهر، فضای شهری، عناصر شهری، اوقات فراغت، مدیریت
مقدمه :

زندگی روزمره ی انسان در جامعه ی مدرن ترکیبی است از کار و اوقات فراغت. انسان ها در جنبه ی کار تا حد زیادی با یکدیگر اشتراک دارند. کار در جامعه ی صنعتی علیرغم تنوع شکل ظاهری، از قوانین یکسانی تبعیت می کند. آنچه باعث تمایز انسان ها از یکدیگر می شود